

OCHRANA BIODIVERZITY

Národní program ČSOP

Závěrečná zpráva o projektu

Název projektu:

Propagace krajových odrůd

číslo projektu: **181302**

1. Údaje o organizaci, která projekt realizovala:

název: **EC Meluzína RCAB** číslo registrace MV ČR **: **VSC/1-16504/92R**

adresa sídla **: **Brigádnická 710/2 Ostrov 363 01**

bankovní ústav a číslo účtu **: **Raiffeisen Bank 754594052/5500** IČO **: **49752065**

statutární zástupce **:

jméno: **Ing. Martin Lípa**

funkce: **vedoucí regionálního centra**

telefon , fax, e-mail (operativní spojení): **777086620, ec.meluzina@volny.cz**

2. Údaje o osobě zodpovědné za realizaci projektu *)

jméno: **Ing. Martin Lípa**

kontaktní adresa: **Brigádnická 710/2 Ostrov 363 01**

telefon, e-mail, fax (operativní spojení): **777086620, ec.meluzina@volny.cz**

3. Údaje o projektu

obsah projektu :

Neadresná propagace ochrany druhu, skupiny druhů či biotopu pomocí informování široké veřejnosti o ohrožení a o možnostech aktivní ochrany

stručný popis projektu:

- 1. Úprava webové databáze krajových odrůd třešní, hrušní a jabloní.**
- 2. Doplnění databáze dalšími údaji a fotografiemi**

Název projektu: **Propagace krajových odrůd**

Současný stav řešené problematiky:

Ekologické centrum Meluzína Regionální centrum Asociace Brontosaura (dále jen ECM) založilo v roce 2000 a v dubnu 2002 akreditovalo pozemkový spolek Meluzína. V rámci tohoto pozemkového spolku provádíme ochranu starých a krajových odrůd ovocných stromů. Mezi členy pozemkového spolku i mezi širokou veřejností stále roste zájem o vysazování nových stromů krajových i jiných starších odrůd, které se již běžně ve školkách nemnoží. Velký zájem je o výběr vhodné odrůdy pro podmínky daného pěstitele. Tento výběr je někdy komplikovaný, protože údaje o odrůdách jsou rozptýleny v mnoha publikacích, dnes již obtížně dostupných.

ECM provádí mapování místních odrůd ovoce v severozápadních Čechách. Velmi úzce spolupracujeme s místními pomology z Nasavrk, Chomutova, Karlových Varů, České Kamenice a Litoměřic. Od roku 1998 jsme shromáždili poměrně rozsáhlý soubor informací o starých odrůdách. Shromážděná data používáme v poradenské činnosti, jak v rámci pozemkového spolku, tak pro širokou veřejnost. Sami pak zachraňujeme a zakládáme na nových plochách biotopy lučních sadů s kmennými tvary ovocných stromů jabloní, hrušní a třešní v Doupovských a Krušných horách, podkrušnohorských pánvích a v Českém středohoří.

Stručný popis realizace projektu:

Základním cílem projektu bylo propagovat archivní odrůdy pěstované jako vysokokmeny ve volné krajině. Prostředkem k této propagaci jsou informace o ekologických vlastnostech odrůd přístupné tak, aby každý zájemce o jejich výsadbu mohl volit optimální odrůdu pro svoje stanoviště. Ke spuštění databáze došlo v roce 2010.

V roce 2013 jsme přidali další informace. Jedná se především o postupné naplňování databáze dalšími daty k odrůdám. V roce 2013 zatím menší část realizace byla věnována zdokonalení struktury databáze.

Cíle projektu:

Hlavním cílem této výběrové databáze je podpořit opětovnou výsadbu krajových odrůd ze soukromých zdrojů. Zájemce o výsadbu takového stromu má možnost samostatně vyhledat vhodnou odrůdu pro svůj pozemek a získat informaci kde ji získá. V širším kontextu podporuje i záchranu biotopu lučních sadů opět se zapojením zdrojů z jiných než ochrannářských rozpočtů. Konkrétní cíle pro rok 2013 byly stanoveny takto

1. Úprava databáze krajových odrůd
2. Doplnění databáze údaji a fotografiemi

Cíl 1. Úprava databáze krajových odrůd

Databáze je díky podpoře přístupná na odkazu:

<http://www.plantsdata.com/Ovoce.aspx>

nebo pomocí vstupních stránek: <http://www.archivni-odrudy.cz/>

Zájemce pomocí zatrhávání polí a pomocí rozbalovacích nabídek výběrových kritérií může zadávat požadované vlastnosti odrůdy. Ihned se mu zobrazí předběžná informace, kolik odrůd vyhovuje dosud zvoleným kritériím. Tak je informován o tom, zda má smysl pokračovat v zadávání dalších kritérií či nikoliv. V rámci software řešení byla databáze umístěna na webu a byl dodán publikační systém ke správě dat uživatelem - ECM.

Průběžně byly zapracovány připomínky uživatelů ke grafickému řešení i k obsahu databáze. V rámci grafického řešení byla upravena především barevnost celkového prostředí a zvětšeny některé ikony. Takto byly řešeny tři připomínky k přehlednosti databáze. V rámci připomínek uživatelů bylo odstraněno celkem 15 překlepů a 11 vadně zařazených výběrových kritérií.

Cíl 2. Doplnění databáze údaji a fotografiemi

Sekce databáze věnovaná jabloním byla doplněna tak, aby v listopadu 2013 obsahovaly odpovídající informace k následujícím 66 odrůdám jabloní (v závorce uvedeno nejběžnější synonymum):

Albrechtovo, Astrachán bílý (*Ječné, Žitnavka*), Bernské růžové, Bismarkovo, Bláhova oranžová reneta (*Bláhovo oranžové*), Blenheimská reneta, Boikovo, Boikovo obrovské, Boskoopské, Breuhanovo, Broskvové letní, (*Hedvábné červené letní*), Croncelské, Červené tvrdé, Čistecské lahůdkové, Elise Rathke, Gascoyneho šarlatové, Gdánský hranáč, Gloria Mundi (*Sláva světa*), Grahamovo, Granátka, Grávštýnské, Grávštýnské červené, Hájkova muškátová reneta, Hammersteinovo, Harbertova, Hauptmanovo, Hedvábné červené letní (*Broskvové letní*), Hedvábné pozděkvěté, Herrenhutské (*Ochranovské*), Charlamowski (*Borovinka*), Jadernička moravská, James Grieve, Jeptiška (*Železné*), Jonathan, Kalvil červený podzimní, Kanadská reneta (*Kmínová reneta*), Kasselská reneta, Kardinál žíhaný (*Šálové*), Landsberská reneta, Lebelovo, *Letní sláde (vlastní název)*, Malinové holovouské, Malinové hornokrajské, Malinové podzimní, Matčino (*Nonnetit*), Míšeňské Nathusiovo (*Holubí*), Ontario, Panenské české, Parména zlatá, Průsvitné (*Průsvitné žluté*), Punčové (*Hedvábné*), Reneta Pomphelia, Ribstonské, Řehtáč soudkovitý, Signe Tilisch, Smiřické vzácné, Solivarské ušlechtilé, Strýmka, Sudetská reneta, Vejlímek červený (*Štětínské*), Viktorie raná, Vilémovo, Watervlietské mramorované, Wealthy, Zvonkové

- konkrétně byly doplněny následující odrůdy jabloní:

Jadernička moravská, Kardinál žíhaný (*Šálové*), Míšeňské, Vejlímek červený (*Štětínské červené*), Astrachán bílý (syn. *Ječné, Žitnavka*), Car Alexander, Hammersteinovo, Charlamowski (*Borovinka*), Solivarské ušlechtilé, Watervlietské mramorované, Jonathan, Reneta Pomphelia

- dále byla doplněna fotodokumentace jednotlivých odrůd a přiřazeny následující fotografie:

J-Astrach-b-IMGP0409.jpg, J-Astrach-b-IMGP0436.jpg, J-Astrach-b-IMGP0437.jpg, J-Car-Alex-IMGP2386.jpg, J-Car-Alex-IMGP2390.jpg, J-Hamerst-IMGP7078.jpg, J-Charl-Bor-Imgp3737.jpg, J-Jadernic-Imgp3762.jpg, J-Jonathan-Imgp3720.jpg, J-Kardinal-z-Imgp3754.jpg, J-Kardinal-z-IMGP6466.jpg, J-Misenske-IMGP2140.jpg, J-Misenske-IMGP2310.jpg, J-Misenske-IMGP2315.jpg, J-Rta-Pomph-IMGP2919.jpg, J-Solivarske-Imgp3739.jpg, J-Stet-Vejl-IMGP6462.jpg, J-Water-mr-Imgp3764.jpg

- celkem doplněno 19 fotografií jabloní

Sekce databáze věnovaná hrušním byla doplněna tak, aby v listopadu 2013 obsahovaly odpovídající informace k následujícím 38 odrůdám (v závorce uvedeno nejběžnější synonymum):

Avranšská (*Hruška Avranšská*), Boscova (*Boscova lahvice, Boskova láhvice*), Clappova (*Máslovka Klappova, Hruška Klapova americká*), Dielova (*Dielova máslovka, Máslovka Dielova, Máslovka Poděbradská*), Dvorní (*Dvorní máslovka*), Eliška (*Vévodkyně Eliška*), Giffardova, Hájenka (*Máslovka lesní Dřevobarevná*), Hardyho (*Hardyho máslovka, Gellertova máslovka*), Holenická (*Talašova*), Charneuská, Jakubka česká, Kačenka (*vlastní název*), Koporečka (*Máslovka koprčská, Máslovka Lieglova*), Kozačka šutgartská, Krvavka velká (*vlastní název*), Křivice, Lucasova (*Lucasova máslovka*), Madame Verté, Magdalenka (*Madlenka, Citronka, Pražka*), Máslovka římská, Merodova, Muškatelka šedá, Muškatelka turecká (*Muškatelka letní, Zbuzanka*), Nagevicova (*Piksálka, Banketka*), Pařížanka (*Comtesse de Paris*), Pastornice, Předobrá, Pstružka, Salisburyova, Šídlenska (*Štigelmarská*), Sírová letní (*vlastní název*), Solanka, Solnohradka (*Salcburka*), Špínka (*Hruška šedá letní, Šedivka*), Williamsova (*Čáslavka Williamsova, Williamova čáslavka*), Windsorská (*Madamka*), Zelinka chlumecká,

- konkrétně byly doplněny následující odrůdy hrušní:

Magdalenka, Máslovka římská, Nagevicova (*Piksálka*), Solnohradka (*Salcburka*), Zelinka chlumecká, Merodova, Předobrá, Giffardova, Křivice, Pastornice, Jakubka česká

- dále byla doplněna fotodokumentace jednotlivých odrůd hrušní a přiřazeny následující fotografie:

H-Giffard-IMGP5159.jpg, H-Giffard-IMGP5172.jpg, H-Giffard-IMGP5180.jpg, H-Giffard-IMGP5196.jpg, H-Jakub-c-IMGP4220.jpg, H-Jakub-c-IMGP4357.jpg, H-Jakub-c-IMGP5297.jpg, H-Krvice-IMGP5959.jpg, H-Magdalenk-IMGP4360.jpg, H-Magdalenk-IMGP4370.jpg, H-Magdalenk-IMGP5286.jpg, H-Masl-rim-IMGP5427.jpg, H-Masl-rim-IMGP5964.jpg, H-Merodova-IMGP5443.jpg, H-Merodova-IMGP5458.jpg, H-Merodova-IMGP6400.jpg, H-Merodova-IMGP6406.jpg, H-Nagevic-IMGP4281.jpg, H-Nagevic-IMGP4296.jpg, H-Nagevic-IMGP5625.jpg, H-Nagevic-IMGP6039.jpg, H-Nagevic-IMGP55120.jpg, H-Pastornic-IMGP2920.jpg, H-Pastornic-IMGP5500.jpg, H-Pastornic-IMGP5501.jpg, H-Pastornic-IMGP5507.jpg, H-Pastornic-IMGP5998.jpg, H-Pastornic-IMGP6002.jpg, H-Predobra-IMGP5954.jpg, H-Solnohrad-IMGP5461.jpg, H-Solnohrad-IMGP5463.jpg, H-Solnohrad-IMGP5586.jpg, H-Solnohrad-IMGP5596.jpg, H-Solnohrad-IMGP5984.jpg, H-Zelinka-IMGP4226.jpg, H-Zelinka-IMGP4315.jpg, H-Zelinka-IMGP4326.jpg, H-Zelinka-IMGP5304.jpg

- celkem doplněno 39 fotografií hrušní

Sekce databáze věnovaná třešním byla doplněna tak, aby v listopadu 2013 obsahovaly odpovídající informace k následujícím 18 odrůdám (v závorce uvedeno nejběžnější synonymum):

Baltavarská, Černá špička (*vlastní název*), Doupovská černá, Dönisenova, Droганova, Gemersdorfská, Hedelfingenská, Karešova, Kaštánka (*Early Rivers*), Kordia, Ladeho pozdní, Lauermanova (*Napoleonova, Napoleonka*), Lyonská raná (*Jaboulayova*), Pivovka, Schneiderova (*Thurn - Taxis*), Taixmen, Troprichtrava, Velká černá chrupka,

- konkrétně byly doplněny následující odrůdy třešní:

Černá špička (*vlastní název*), Karešova, Kaštánka (*Early Rivers*), Kordia,

- celkem doplněno 23 fotografií třešní

T-Cerna-sp-IMGP4013.jpg, T-Cerna-sp-IMGP5079.jpg, T-Donissen-IMGP4290.jpg, T-Donissen-IMGP5328.jpg, T-Doupovs-IMGP1181.jpg, T-Drogan-IMGP4387.jpg, T-Drogan-IMGP4407.jpg, T-Gemersdor-IMGP4443.jpg, T-Hedelfing-IMGP4044.jpg, T-Karesova-IMGP4601.jpg, T-Kastanka-IMGP4474.jpg, T-Kastanka-IMGP4478.jpg, T-Kordia-IMGP3476.jpg, T-Kordia-IMGP4051.jpg, T-Kordia-IMGP4434.jpg, T-Ladeho-IMGP4050.jpg, T-Lauer-Nap-IMGP3512.jpg, T-Lauer-Nap-IMGP4459.jpg, T-Lauer-Nap-IMGP5386.jpg, T-Schn-TT-IMGP4610.jpg, T-Vel-c-chr-IMGP4423.jpg, T-Vel-c-chr-IMGP5368.jpg

Sekce databáze věnovaná višním byla doplněna tak, aby v listopadu 2013 obsahovaly odpovídající informace k následujícím 6 odrůdám (v závorce uvedeno nejběžnější synonymum):

Amarelka královská (*Amrhele*), Bruselská, Köröšská, Královna Hortenzie, Sladkovišeň raná (*Májovka*), Vackova

- konkrétně byly doplněny následující odrůdy višní:

Köröšská, Sladkovišeň raná (*Májovka*), Vackova

- celkem doplněno 11 fotografií višní

V-Amarelka-IMGP4474.jpg, V-Amarelka-IMGP5012.jpg, V-Korosska-IMGP3460.jpg, V-Korosska-IMGP4460.jpg, V-Kral-Hort-IMGP4002.jpg, V-Kral-Hort-IMGP4967.jpg, V-Sladkovis-IMGP4645.jpg, V-Vackova-IMGP3461.jpg, V-Vackova-IMGP4454.jpg, V-Vackova-IMGP4465.jpg

Informace byly získány rešerší starých pomologií a konzultacemi s odborným zázemím projektu.

Fotodokumentace byla provedena v rámci projektu. Pokud to bylo možné, byly zde umísťovány nejen fotografie plodů ale i celých stromů pro znázornění jejich habitu. V roce 2013 byla též zahájena dokumentace borky stromů, která je zvláště u hrušní dosti charakteristická. V rámci projektu byly umístěny i další fotografie k již dříve popsaným odrudám. Proto byly rozpočtovány cestovní náklady na lokality k pořízení fotografií plodů a habitů stromů. Dále pokračoval vývoj fotodokumentace. V současné době bychom chtěli do databáze umísťovat jednak snímky s dostatečně autentickým zobrazením pomologických znaků včetně drobných detailů. Dále snímky, které by vystihovaly celkový habitus plodů a samozřejmě i habitus stromů.

Po naplnění databáze daty provedli naši odborníci revizi umístěných údajů.

Z hlediska objemu času bylo naplnění databáze konzistentními daty a redakce chyb nejnáročnější prací celého projektu. Z tohoto důvodu také prostředky použity z největší části na krytí potřebných služeb.

Tam, kde to bylo možné, byly doplněny k jednotlivým odrudám odkazy na organizace, kde lze získat rouby nebo sazenice příslušné odrůdy. Nově byla dohodnuta spolupráce se školkou zemědělské školy v Děčíně. Do uzávěrky projektu však školkařský podnik nedodal seznam odrůd, které bude pravidelně množit a URL odkaz, kam mají být návštěvníci stránek směřováni.

V rámci projektu byla prováděna pravidelná redakce doprovodných stránek: <http://www.archivni-odrudy.cz/> s cílem vytvářet komunikační platformu pro příznivce starých odrůd, biotopu lučních sadů a pro každého kdo chce podpořit tradiční vzhled zemědělské krajiny Čech, Moravy a Slezska. Pravidelná aktualizace stránek byla také hlavním nástrojem pro zlepšení vyhledatelnosti databáze. Zároveň jsou zde umísťovány materiály ke stažení pro široký okruh zájemců.

Odborné zázemí projektu tvořili:

Ing. Šárka Fričová - pracovník správy CHKO České Středohoří
Ing. Stanislav Boček - pomolog - specialista na archivní odrůdy
Ing. Zdena Koberová - pomolog - specialista na archivní odrůdy
Ing. Alexandra Masopustová – revize dat
Ing. Jindřich Košner - software řešení

Harmonogram realizace projektu

Březen – červen – revize dat stávajících odrůd zařazených v databázi
Červen – říjen – fotodokumentace plodů a habitů typických stromů odrůd
Říjen – listopad - doplnění nových odrůd
Průběžně – propagace databáze

Dosažené výstupy projektu v listopadu 2013.

1. [66 popsaných odrůd jabloní popsaných v databázi](#)
**cíl stanovený v projektu 65 odrůd*
2. [38 popsaných odrůd hrušní popsaných v databázi](#)
**cíl stanovený v projektu 33 odrůd*
3. [18 popsaných odrůd třešní popsaných v databázi](#)
**cíl stanovený v projektu 15 odrůd*
4. [6 odrůd višní](#)
**cíl stanovený v projektu 5 odrůd*
5. Fotodokumentace plodů a habitů stromů – celkem 93 fotografií
6. Zlepšení vyhledatelnosti databáze
7. Umístění odkazů na organizace, kde lze získat rozmnožovací materiál.

V roce 2013 se podařilo získat kvalitní vzorky třešní. Část snímků byla věnována dokumentárnímu zachycení pomologických znaků.

Podobným způsobem byly dokumentovány i odrůdy višní včetně již dříve zařazených do databáze.

U jplodů je alespoň jeden snímek rezervován dokumentaci habitu plodů nejlépe přímo na stromě (odrůda hrušně Giffardova).

Přímo na stanovišti je dokumentován i habitus celých stromů. Tyto fotografie jsou zvláště vzácné. Většina dospělých stromů v krajině je poškozena neodborným řezem nebo samovolnými zlomy (odrůda hrušně Giffardova).

Také u jádrovín je jeden snímek rezervován pro dokumentární zachycení pomologických znaků (odrůda hrušně Giffardova).